

FEDERÁLNÍ MINISTERSTVO VNITRA

Č. j.: OV—039/A—89

22 VII. 1989

ZRUŠEN STUPEŇ
UTAJENÍ

- 2 X 95

DNE _____ PODPIS _____

10

~~TAJNÉ!~~

Výtisk č. 73

Počet listů: 12

Počet příloh: 1

DENNÍ SITUAČNÍ ZPRÁVA č. 114

Upozornění: materiál je určen výhradně k informaci adresáta.

Nesmí být rozmnožován a po využití podléhá do 10 dnů vrácení federálnímu ministerstvu vnitra (odboru analytiky a informací Vnitřní a organizační správy FMV).

1. Bezpečnostní situace v ČSSR

V průběhu 21. srpna 1989 došlo v Praze a ve všech krajích ČSR kromě Středočeského a Západočeského kraje k pokusům o narušení veřejného pořádku a klidu formou veřejných provokativních akcí ve spojitosti s 21. výročí internacionální pomoci. Všechny pokusy byly bezpečnostními opatřeními zmařeny.

K provokativní akci ve spojitosti s 21. výročí internacionální pomoci došlo rovněž na území PLR v prostoru hraničního přechodu v Severomoravském kraji.

Byl zaznamenán zvýšený výskyt protisocialistických nápisů a hesel.

V Litvínově byla neznámým pachatelem zamořena slzným plynem budova, v níž se nacházejí kanceláře MěV KSČ.

V Praze a ve čtyřech krajích ČSR byl zjištěn výskyt letáků s výzvami občanům k účasti na provokativních akcích. Ve třech krajích ČSR byly rovněž zaznamenány klamné výhrůžné anonymní telefonáty. Ve všech případech se po rozšiřovateli a pachatelích pátrá.

Ve Východočeském kraji došlo k mimořádné události v Krkonošských papírnách v Hostinném (úmyslné znehodnocení části výroby papíru olejem). Po pachateli se pátrá.

Nedošlo k závažné mimořádné události v čs. opravě a spojích.

2. Nepřátelská činnost

a/ Dne 21.8.1989 v 17.00 hodin došlo na polském území, na hraničním přechodu Czermna (v prostoru Hronova, okres Náchod) k provokaci asi 80 osob, které s transparenty tzv. Polsko-Česko-slovenské Solidarity provolávaly urážlivá hesla. Na čs. území nezanechala provokace žádnou odezvu, k narušení klidu a veřejného pořádku nedošlo.

b/ Ve spojitosti s 21. výročí internacionální pomoci došlo v Praze a na dalších místech ČSSR k pokusům o provokativní vystoupení vnitřního protivníka, s cílem narušit klid a veřejný pořádek a strhnout občany k protisocialistickým vystoupením. V Praze se již od dopoledních hodin v centru města pohybovaly zahraniční štáby různých televizních společností a v hotelu Jalta se soustředili zahraniční novináři. Do 16.45 hodin se na chodnících v horní polovině Václavského náměstí a před budovou ČKD na Můstku shromažďovaly nepočetné skupiny osob, které zde postávaly a vyčkávaly. V 17.05 hodin se na pěší zóně shromáždilo asi 100 osob, jež na sebe postupně ve velmi krátké době připoutaly pozornost veřejnosti, až se skupina rozrostla na dav v počtu asi 1 500 osob. Aktivitu davu se pokusil vyprovokovat občan MLR György KERÉNYI (mluvčí části maďarské opozice), který četl výzvu maďarské "politické demokratické mládeže" vyjadřující nesouhlas s internacionální pomocí. Další osoba se pokusila rozvinout papírový transparent s nápisem v maďarštině. KERÉNYI byl příslušníky SNB zajištěn a transparent zlikvidován. O další provokaci se pokusil nezjištěný občan PLR, kterému bylo znemožněno přečíst veřejnosti text "Hladová koruna - dar Sovětského svazu" (tento text byl v roce 1953 rozšiřován pomocí balónů Svobodnou Evropou). Souběžně s těmito pokusy dav skandoval hesla "Svobodu", "Ať žije Polsko", "Ať žije Maďarsko", "Ať žije HAVEL", "Ať žije DEVÁTÝ". Byla provedena bezpečnostní uzávěra pěší zóny a Václavského náměstí a v 17.30 hodin se účastníky provokace podařilo rozptýlit do přilehlých ulic. V této době byl na Václavském náměstí obnoven klid a veřejný pořádek.

Následně se z rozptýlených účastníků provokace v okolí centra města vytvářely různě početné skupiny (50 -150 osob), které se opakovaně pokoušely proniknout na Václavské a rovněž na Staroměstské náměstí. V důsledku bezpečnostních opatření byly tyto pokusy neúspěšné. Po přechodném omezení bezpečnostních uzávěr, k němuž došlo v 19.05 hodin, neboť v této době byl již v centru města klid, se v 19.45 hodin v dolní části Václavského náměstí opětovně soustředilo asi 200 osob, které se přesunuly na dělicí pás ve střední části náměstí, kde provolávaly hesla "Svoboda" a "DUBČEK". Přihlíželo jim asi 400 osob postávajících na chodnících. Na základě toho byly bezpečnostní uzávěry Václavského náměstí v plném rozsahu obnoveny a dav byl pořádkovými jednotkami SNB rozptýlen. Bezpečnostních opatření v Praze se zúčastnilo 2 000 příslušníků SNB, při zajišťování klidu a veřejného pořádku nebyla kromě spojovacích a dopravních prostředků použita žádná technika. K dalším opatřením bylo předvedeno ve smyslu příslušných právních předpisů celkem 395 osob, z toho 53 cizinců. Následná opatření k těmto osobám dosud probíhají. V průběhu opatření bylo orgány SNB kontrolováno celkem 912 osob, z toho 113 cizinců. Opatření k zajištění veřejného pořádku a klidu bylo ukončeno 21.8.1989 ve 23.00 hodin.

K dalším pokusům o provokativní protisocialistická vystoupení došlo v omezeném rozsahu 21.8.1989 v Severočeském, Jihočeském, Severomoravském, Jihomoravském a ve Východočeském kraji. V Zápa- dočeském kraji bylo preventivně, s cílem zabránit účasti na připra- vovaných protispolečenských vystoupeních v Plzni a Karlových Varech, zajištěno 7 osob shromážděných k provedení provokací.

V Severočeském kraji byly v zárodku zmařeny pokusy o zorganizování tzv. tichých korz a "pietních aktů" v Ústí nad Labem, Liber- ci a v Rumburku (Liberec - květiny na schodišti MěNV položeny třemi osobami na místě, kde v roce 1968 zahynulo několik čs. občanů, Rumburk - tzv. tichá demonstrace 16 signatářů a stoupenců "charty-77" a dalších skupin opozice, kromě toho položení květin u pomníku "Ne- pokořený" v parku Rumburské vzpoury, kde byl Ivanem KOŽÍŠKEM, nar. 1948, pronesen krátký projev).

V Jihočeském kraji se v Písku soustředilo v době od 17.00 do 17.15 hodin asi 10 místních občanů oblečených v černých oděvech, u nichž byla zjištěna totožnost. K narušení veřejného pořádku a klidu nedošlo.

V Severomoravském kraji bylo návazně na předem získané poznatky o přípravě protispolečenských vystoupení na přístupových cestách k náměstí Lidových milicí zadrženo 101 potenciálních účastníků demonstrace, u 56 osob byla kromě toho průběžně ověřena totožnost. Vznikající skupiny byly bezpečnostními opatřeními rozloženy (jednalo se zejména o členy a stoupence tzv. Nezávislého mírového sdružení, SPUSA a "charty-77"). K narušení klidu a veřejného pořádku nedošlo. V Olomouci bylo v dané spojitosti předvedeno 24 osob, jimž byla ve čtyřech případech uložena bloková pokuta. Skupina 11 mladých osob oblečených do černých oděvů, zčásti s trikolórou, se shromáždila rovněž na náměstí V.I.Lenina v Novém Jičíně.

V Jihomoravském kraji se v Brně na náměstí Svobody shromáždilo v 17.20 hodin asi 150 osob ve věku do 30 let, které zde vyčkávaly příchodu některého z představitelů opozice. Z těchto osob bylo 27 předvedeno na útvar VB. Kromě toho bylo v Brně předvedeno 22 dalších osob (trikolóra připevněná na oděvu, 4 z nich položily květiny před budovu ONV Brno-venkov). V Chropyni (okres Kroměříž) došlo v 17.30 hodin ke shromáždění 19 osob u památníku padlých sovětských vojáků. Opatření nebylo nutno provádět, k narušení veřejného pořádku a klidu nedošlo.

Ve Východočeském kraji se v 16.50 hodin sešlo na náměstí Československé armády v Havlíčkově Brodě celkem 17 mladých lidí, kteří 2 minuty stáli v pozoru a po uplynutí této doby se rozešli. Celkem 23 osob se shromáždilo na náměstí Klementa Gottwalda v Trutnově (VB byla ověřena jejich totožnost), vytvořilo hlouček a přítomní tiše zazpívali státní hymnu. Poté se rozešli. K dalšímu pokusu o provokaci (nezaznamenal odezvu veřejnosti) došlo rovněž v Pardubicích.

Ve zbývajících krajích ČSSR pokusy o narušení veřejného pořádku a klidu ve spojitosti s 21. výročí internacionální pomoci zaznamenány nebyly. Bylo však zjištěno 60 nepřátelských hesel a nápisů, jejich zvýšený počet byl zaznamenán zejména v Západočeském, Severočeském a v Severomoravském kraji (znevažovaly a hanobily KSČ a její funkcionáře, vyzdvihovaly "chartu-77", DUBČEKA a HAVLA, připomínaly 21. výročí internacionální pomoci). Ve všech případech se po pachatelích pátrá.

Dne 21.8.1989 v 07.30 hodin byla neznámým pachatelem zamořena budova číslo 21 v ulici Sovětské armády v Litvínově (Severočeský kraj, nacházejí se zde kanceláře MěV KSČ) v důsledku výbuchu ručního slzného granátu. Plynem bylo zasaženo asi 10 zaměstnanců odboru výchovy kádrů Chemických závodů Litvínov, který je zde rovněž umístěn. K závažnějšímu zranění nedošlo. Byla provedena pyrotechnická prohlídka objektu s negativním výsledkem, po pachateli se pátrá.

V Praze, ve Středočeském, Západočeském, Severomoravském a Jiho-omoravském kraji byl zjištěn výskyt letáků s výzvami občanům k účasti na protestních shromážděních k 21. výročí internacionální pomoci, dále k následování příkladu PLR a MLR a letáků s výpady proti KSČ a státním orgánům. Ve Středočeském, Severočeském a v Severomoravském kraji byly zaznamenány výhrůžné anonymní telefonáty (výhrůžky funkcionáři KSČ fyzickou likvidací, výbuchem nemocnice, místního národního výboru, poštovního úřadu a výhrůžka požárem). Ve všech případech se po rozšiřovateli letáků a pachatelích výhrůžek pátrá. Anonymní dopis s protisocialistickými výpady, hanobící KSČ, bezpečnostní orgány a sdělovací prostředky, byl zaslán sekretariátu OV KSČ v Jablonci nad Nisou. Po pisateli se pátrá.

V Praze, v Západočeském, Severočeském a v Severomoravském kraji byly opětovně zjištěny případy rozšiřování výzvy "Několik vět" a získávání podpisů na její podporu. Ve čtyřech případech byli odhaleni rozšiřovatelé (z toho jeden voják základní služby a jeden občanský pracovník ČSLA).

V Bratislavě bylo 20.8.1989 zjištěno rozšiřování videokazet, nahrávek a písemných materiálů protisocialistického charakteru formou prodeje na veřejné burze (nabízeny k prodeji i tři kusy videokazet oslavujících A. DUBČEKA a J. SMRKOVSKEHO).

V Severočeském a v Západoslovenském kraji byli odhaleni celkem 2 pachatelé protisocialistických nápisů (1 nezletilý, proti zletilému pachateli zahájeno trestní stíhání).

3. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

Dne 21.8.1989 bylo v Trutnově zjištěno, že v závodě s.p. Krkonošské papírny 01 Hostinné neznámý pachatel nalil olej do směsi pro výrobu přímopropisujícího papíru, čímž došlo ke znehodnocení celé várky a v důsledku toho ke škodě asi 30 tisíc devizových korun. Byly zajištěny vzorky znehodnocené šarže a oleje nalezeného v blízkosti nádrže, případ se vyšetřuje.

4. Nejzávažnější mimořádné události a kriminální trestná činnost

a/ Mimořádné události v národním hospodářství a živelní pohromy

Navazuje na DSZ ze dne 10. července 1989 : k požáru výpočetní techniky a budovy v závodě STROJSMALT Medzev /okr. Košice-venkov/. Dne 21. srpna 1989 bylo vzneseno obvinění pro trestný čin obecné ohrožení proti [REDAKCE] /nar. 1950, bytem Poproč, okr. Košice-venkov, elektrikář Slovšport Prešov - závod 09, 3x soudně trestán/. Jmenovaný v rozporu s ČSN připojil prodlužovací kabel k elektrické rozvodné skříni, čímž došlo ke zkratu a následnému požáru. Celková škoda byla upřesněna na 3 325 270 Kčs.

Vyšetřuje OS SNB Košice-venkov.

Dne 20. srpna 1989 ve 20.00 hodin v Brně - Líšni došlo k havárii vodovodního řadu průměru 1 000 mm v důsledku skryté vady materiálu. Otvorem o rozměrech 3 100 x 900 mm uniklo velké množství pitné vody, která zaplavila objekty Královopolské strojírny Brno. Cizí zavinění bylo vyloučeno. Předběžná škoda činí asi 350 000 Kčs. Výpadek výroby v Královopolské strojárně Brno bude nahrazen. Do 22. srpna 1989 bude částečně omezena dodávka pitné vody do sídlišť Slatiny, Vinohrady a Líšeň.

Vyšetřuje MS SNB Brno.

b/ Násilná trestná činnost

Dne 29. července 1989 v 10.00 hodin byla v prostoru skládky v katastru obce Drahelice /okr. Nymburk/ nalezena pohřešovaná [REDAKCE] [REDAKCE] /nar. 1901, bytem Drahelice/ bez známek života. Ve věci bylo zahájeno stíhání pro trestný čin ublížení na zdraví. Na základě prováděného šetření a zjištění nových skutečností byl případ překvalifikován na trestný čin vražda.

Vyšetřuje OS SNB Nymburk.

c/ Majetková trestná činnost

Dne 19. srpna 1989 ve večerních hodinách se v Havířově-Bludovicích /okr. Karviná/ dosud neznámý pachatel rozlomením vložky FAB vloupal do bytu MUDr. [REDACTED] /nar. 1934, závodní lékař Dolu 1. máj/. V bytě odcizil 93 500 Kčs na hotovosti a různé šperky ze žlutého kovu. Celkem způsobil škodu asi 193 500 Kčs. Ve věci bylo zahájeno stíhání pro trestný čin krádeže. Po pachateli, odcizených věcech a penězích se pátrá.

Vyšetřuje OS SNB Karviná.

Dne 21. srpna 1989 bylo na území ČSSR hlášeno 81 případů krádeží vloupáním, z toho :

	do obchodů a restaurací	bytů	rekreačních objektů	motorových vozidel	ostatní	škoda celkem
ČSR	19	12	11	10	16	598 200
SSR	3	1	1	1	7	46 300
ČSSR	22	13	12	11	23	644 500

V týdnu od 14. do 20. srpna 1989 bylo na území ČSSR hlášeno 451 případů krádeží vloupáním, z toho :

	do obchodů a restaurací	bytů	rekreačních objektů	motorových vozidel	ostatní	škoda celkem
ČSR	54	58	38	107	79	2 366 300
SSR	33	22	13	28	19	989 451
ČSSR	87	80	51	135	98	3 355 751

d/ Dopravní nehody leteckých, kolejových a silničních prostředků

Dopravní nehody dne 21. srpna 1989 :

	počet nehod	usmrceno osob	těžce zraněno osob	hmotná škoda v Kčs
ČSR	200	2	7	858 100
SSR	83	3	4	278 400
ČSSR	283	5	11	1 136 500

Dopravní nehody v týdnu od 14. do 20. srpna 1989 :

	počet nehod	usmrceno osob	těžce zraněno osob	hmotná škoda v Kčs
ČSR	1 559	20	89	7 306 700
SSR	607	8	34	2 594 120
ČSSR	2 166	28	123	9 900 820

e/ Ostatní mimořádné události a závažná trestná činnost

Ve dnech 15. - 18. srpna 1989 byla ve Středočeském kraji vyhlášena bezpečnostní akce ZBRANĚ - VÝBUŠNINY, které se zúčastnilo 427 příslušníků a 154 členů PS VB. Při kontrole 662 podniků, které vlastní zbraně bylo zjištěno ilegální držení 4 krátkých a 3 dlouhých kulových zbraní. V jednom případě bylo zahájeno stíhání pro trestný čin nedovolené ozbrojování a v šesti případech pro přečin proti veřejnému pořádku.

Akci prováděly útvary správy SNB hl.m. Prahy a Sčk.

Dne 20. srpna 1989 bylo zahájeno stíhání pro trestný čin nedovolené ozbrojování a přečin proti majetku v socialistickém vlastnictví proti [REDAKCE] /nar. 1949, bytem Stod, okr. Plzeň - jih, topič n.p. Jitona, lx soudně trestán/. V bytě jmenovaného bylo při domovní prohlídce nalezeno 27 revolverů, 1 pistole, 1 puška flobertka, různé součásti pušek a revolverů a 340 nábojů. Jako motiv svého jednání uvedl sběratelství. Zbraně byly zajištěny k provedení expertizy.

Vyšetřuje OS SNB Plzeň - jih.

Dne 21. srpna zadrželi příslušníci PS pro přípravu a pokus o ilegální přechod státní hranice z ČSSR do NSR a Rakouska 12 občanů NDR.

Hranici se socialistickým státem narušilo 7 občanů NDR, 2 ČSSR a 1 SSSR.

Ze zájezdů organizovaných čs. cestovními kancelářemi do Kanady a NSR se nevrátilo 24 občanů ČSSR.

5. Názory a nálady obyvatelstva

Mezi pracovníky Výzkumného ústavu mechanizace a automatizace Nové Mesto nad Váhom /okr.Trenčín/ dochází k jednoznačnému odsuzování činnosti V.HAVLA a skupiny okolo jeho osoby. K pamfletu "Několik vět" jsou vyslovovány názory, že je potřebné otevřeně vystoupit s požadavky v něm obsaženými, informovat občany o jaké osobě se jedná a za tuto činnost je postihnout dle našich právních norem. Je poukazováno, že při takovýchto momentech není třeba váhat, ale se vší rozhodností využít mocenských prostředků k zavedení pořádku. Současné postoje ze strany stranických orgánů jsou hodnoceny jako vyčkávající, což může nepříznivě ovlivňovat postoje lidí k vládě ČSSR a k politice ÚV KSČ. U převážné většiny pracovníků jsou očekávána rázná opatření proti osobám protisocialisticky orientovanými.

Bezpartijní zaměstnanci Bytového podniku Valašské Meziříčí sepsali počátkem srpna rezoluci odsuzující pamflet "Několik vět". Měla být připojena k rezoluci ZO KSČ. Závodní výbor ROH však jejich rezoluci nepřijal. Mezi pracovníky je rozšířen názor, že důvodem je vyčkávání funkcionářů ZV ROH na další vývoj vnitropolitické situace.

Dělníci a technici Moravských chemických závodů /MCHZ/ Ostrava v souvislosti s vývozem anilinu do SSSR poukazují na skutečnost, že do kapitalistických států je prodáván jeden litr anilinu za 1 US dolar, ale do SSSR pouze za 60 kopějek, což je méně než výrobní náklady, které činí asi 8,-Kčs. K řešení situace bylo vyvoláno jednání se sovětskými partnery. V červenci 1989 odletěli zástupci MCHZ do Moskvy. Na dohodnutou schůzku a další následně telefonicky dohodnutá jednání se zástupci sovětské strany nedostavili. Tato skutečnost je rozšířena mezi zaměstnanci podniku, z nichž řada zastává názor, že by se měly zrušit smlouvy v dodávkách anilinu, neboť jako státní podnik si nemohou dovolovat ztrátové obchody. Výhodnější by byla orientace na firmy z KS.

Zaměstnanci nástrojárny státního podniku První brněnské Závodů K.Gottwalda v Brně kritizují úroveň československého zdravotnického zabezpečení. Zdraví obyvatelstva dávají do protikladu s tím, že v posledním dvacetiletí dochází k neuspokojivým jevům, zhoršují se

ukazatelé délky života a narůstá počet těžkých nevléčitelných onemocnění. Pracující za tuto situaci jednoznačně odsuzují stranické a státní vedení, které není schopno a ani se nesnaží tento trend zastavit. Veřejně v diskuzích poukazují na to, že funkcionáři ÚV KSČ, vlády a jejich rodiny jsou zásobováni zvláštními dovozy potravin a léků z vyspělých kapitalistických států, zatímco pro pracující je to nedostupné.

V prostředí pracovníků brněnského zdravotnictví bylo zjištěno, že lékaři odmítají hodnocení situace v ČSSR za posledních 20 let z pohledu, co se kde postavilo a kolik se investovalo. Ekologické hnutí je dle nich prováděno neodborně a zcela laicky. Uvádí, že řada lidí si při jeho řešení chce získat popularitu, avšak jedná se prakticky o tytéž osoby, které ještě před 3 lety klidně podepisovaly výjimky na výstavbu továren, elektráren a sídlišť, o nichž se vědělo, že ekologii hrubým způsobem naruší. Nyní je situace taková, že u nás máme ekologickou katastrofu, což si ještě řada vedoucích technicko-hospodářských pracovníků a funkcionářů neuvědomuje. Situace má a bude mít nedozírné následky na zdraví národa a příští populace.

Mezi maďarskými občany v oblasti Šalgotariánu se šíří informace, že území tehdejšího Maďarska jako Šahy, Komárno, Levice a území v Lučenckém okrese až po venkov bude navráceno a začleněno do území MLR. Podobné informace byly v první polovině srpna šířeny i některými masově sdělovacími prostředky v MLR. Těmito prostředky byla šířena i zpráva o krácení výdajů z rozpočtu původně určených k znovuoobnovení starých slovenských tradic a kulturního vyžití občanů slovenské národnosti, žijících v pohraničním pásmu v MLR.

